

■ Egy mindannyiunknak fontos könyv

Kőpatakiné Mészáros Mária, az Országos Köznevelési Intézet Iskolafejlesztési és Integrációs Központjának tudományos munkatársa, és Nádas Pál, a Magyar Paralimpiai Bizottság elnöke, a *Mozgásjavító Általános Iskola* igazgatója egy rendkívül fontos könyvet szerkesztett.

Az *Ismerkedő könyv* „a fogyatékosok sportját bemutatva ismerteti meg a diákokat a fogyatékoság típusaival (...) foglalkozási tematikát, feldolgozási módszereket, kiegészítő anyagokat tartalmaz” – írja Arató Gergely, az Oktatási és Kulturális Minisztérium államtitkára a kötet előszavában.

„A döntőben a francia Rósiernak láthatóan az volt a taktikája, hogy szétzörögjön a csörtét, nem hagy kibontakozni. Ráadásul nagyon hosszú a francia karja, ami ugyancsak nehezítette a dolgomat. A csörte első fele még szoros volt, de a végét fejben már nem bírta, így azt hiszem, hogy különösebb gond nélkül győztem” – olvashatjuk Szekeres Pál olimpiai bronzérmes, háromszoros paralimpiai bajnok vívó vallomását a döntőről.

Az idézetet akármelyik napilap sportrovatában megtalálhatnánk, hiszen abból egyáltalán nem derül ki, hogy a sportoló a fogyatékosok olimpiáján vett részt, az viszont igen, hogy a páston hatalmas fizikai, taktikai küzdelem zajlott. Az ehhez hasonló idézetek kapcsán beszélhetik meg a gyerekek csoportokban, mit olvastak, hogyan értékelik a sportolók véleményét erőfeszítésről, küzdőképességről, sikerről, kudarcról. Ez a fejezet csak az egyike azoknak a „forgatókönyveknek”, amelyeket a két szerző a tanárok figyelmébe ajánl. A vázla-

tok, óra- vagy foglalkozásleírások akár egymást követően is használhatók az osztályfőnöki órákon.

Kőpatakiné Mészáros Mária és Nádas Pál szándéka az volt, hogy megismertessék a tanárokkal és tanítványaikkal a sportnak egy különleges, kevésbé ismert fejezetét, a *paralimpiai mozgalmat*, az abban részt vevő mozgás- és látássérült sportolókat. Az Ismerkedő könyv mégsem csak a sportról szól, középpontjában az emberi normák, az együttműködés, egymás elfogadása, a tudományok segítése, az akaraterő, az emberi értékek állnak.

Célja a fogyatékos emberekkel szembeni támogató, befogadó magatartás kialakításának segítése a köznevelési intézményekben.

A könyv feldolgozza a paralimpiai történetét. Megtudjuk például, hogy az erőemelők három fogásnémből a mozgáskorlátozott sportolók csak a fekvenyomást hajtják végre, hogy a kerekesezben kétszer pattanhat a labda, hogy a látássérült úszóknak egy asszisztens a fordulónál rúdra erősített puha szivaccsal jelzi, hogy a hossz végére ért. A fociban nincs les, és a bedobást egy kézzel is végre lehet hajtani.

A két szerző leírja a *fogyatékosági kategóriákat*. A kötet sportolók történeteit, egész életükben kerekesszékre kényszerült emberek vallomásait is tartalmazza, rámutat, hogy számos fogyatékkal, testi hibával élő emberről olvashatunk a történelem-, irodalomkönyvekben is, elég csak a mozgássérült *Franklin Delano Rooseveltre*, a püpos *Könyves Kálmánra* vagy akár a vak *Homéroszra* gondolnunk.

A szerzők arra buzdítják a tanárokat, hívják meg a paralimpikonokat az iskolájukba, hogy a tanítványok minél job-

ban megismerjék az életüket (ehhez megadják az elérhetőségeket is). Megismertetik a fogyatékosokkal kapcsolatos udvarias kifejezéseket. Hasznos linkek, definíciók állnak a tanárok segítségére, akiknek felhívják a figyelmét a fogyatékos emberekkel kapcsolatos filmalkotásokra, szépirodalmi művekre is.

A könyv második felében az *integráció* jelentőségéről, a fogyatékos emberek befogadásának fontosságáról olvashatunk, a fogyatékosokkal kapcsolatos fogalmakat pedagógiai szempontból is sorra veszik, megtaláljuk a paralimpiai éremtáblázatokat, az intézmények címlistáját, jogszabályokat. A könyvhöz tartozó CD-ROM rövid videó is kitűnően használható az órán, a sportolók vallomásai mellett látható a többi között a 2004-es athéni olimpián készült és a sportolók heroikus teljesítményét bemutató összefoglaló is.

„A fogyatékos emberek társadalmi befogadásának erősítése mindenekelőtt a szemléletváltáson alapul. Nem történhet érdemi előrelépés, amíg nem küzdjük le a fogyatékosokhoz kapcsolódó előítéleteket, a féltelmet, a tartózkodást, amíg a sajnálkozással telített odafordulást nem váltja fel az elfogadás és a valódi segítő szándék” – fogalmazott Arató Gergely.

„Az osztályfőnöki munka támogatását biztosító eszköztár, alighanem hiánypótló alpmű” – írta a könyvről Elbert Gábor sport szakállamtitkár.

A könyv az *Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium* terjesztésében jut el az ország régióiba, onnan pedig a megyei önkormányzatokon keresztül az általános iskolák felső tagozatos, illetve a középiskolák diákjaihoz.

A könyvről a két szerzővel beszélgettünk.

– Honnan jött az ötlet? Miért gondolták, hogy éppen a sporton keresztül közelítik meg a fogyatékoság kérdését?

Nádas Pál: A paralimpiai bizottságnak már ezelőtt is voltak kísérletei: osztályfőnöki órákat, fotobemutatót tartottunk. A budai Illyés Gyula Gimnáziumba vittünk el száz fotót a paralimpikonokról. Nagy meglepetés, de nagy érdeklődés és rendkívül pozitív hozzáállás is érezhető volt a tanulók részéről. Évtizedek óta látom, hogy a paralimpiai sportolók eredményei mögött mérhető teljesítmény áll, amelyet nem is kell különösebben magyarázni. Sajnos minden más területen a fogyatékosoknak állandóan magyarázkodniuk kell ahhoz, hogy a társadalom elfogadja: a fogyatékkal élő esélyegyenlőséggel induljon... A sportteljesítmény elfelejteti a sérültséget.

Kőpatakiné Mészáros Mária: Mi nem közvetlenül a sérültségről akartunk beszélni, hanem olyan általános dolgokról, mint a barátság, az érzelmek, a vitakultúra, az egymáshoz való viszonyunk, önmagunk megismerése. Az indirekt megközelítés lehetővé teszi, hogy könnyebben megközelíthessük a fogyatékoság problémáját is. Nagyon fontosnak tartottuk, hogy a pedagógusnak ne magának kelljen kitárlnia, hogy mit is kezd a helyzettel, ezért ajánlottunk számukra forgatókönyveket.

– Véleménye szerint mennyire nyitott egy ilyen könyvre a magyar pedagógustársadalom?

– A fogyatékos gyermekek együtt nevelése a többséggel erősen benne van a pedagógusok gondolkodásában, a mi programjaink reményeink szerint megérintik, még inkább nyitottá teszik őket. A fogyatékosok kezeléséhez természetesen valóban szükség van különleges kompetenciákra. Ezért fontos az utazó gyógypedagógusok mun-

kája, ők nem szólnak bele az óra menetébe, hanem az egyes gyermekekkel való foglalkozásban segítenek, a tanárral közösen óraterveket, feladatlapokat állítanak össze. Sok-sok éve azért tevékenykedünk, hogy befogadó, másokat elfogadó szemlélet alakuljon ki, mi a fogyatékosok okán igyekeztünk ezt elérni – több-kevesebb sikerrel. A mostani időszakban azért van szerencsénk, mert a magyar közoktatási rendszerben felértékelődően van egy olyan pedagógiai gyakorlat, amelyik eltér a hagyományos ismeretközpontú, ismeretátadó, a régi tradicionális módszereket egyébként kitűnően alkalmazó pedagógiai munkától. Ebbe az új pedagógiai kultúrába kitűnően illeszkednek a forogatókönyveink. A tanárok az elmúlt időben egy sereg tanfolyamra jártak, kooperatív módszereket, projekttechnikát tanultak. A legjobban az osztálytermi folyamatokhoz értenek, mi éppen ezekben igyekszünk nekik segíteni.

Nádas Pál: A fogyatékosokkal való bánásmód sokak előtt nem ismeretlen, gondoljunk csak a csökkent mozgásképeségű nagyszüleiket otthon ápolókra. Az osztályteremben azonban mégis másképp viszonyulnak a fogyatékosokhoz. Ez a könyv ezen a viszonyuláson igyekszik egy kicsit változtatni.

Kőpatakiné Mészáros Mária: A mozgásfogyatékosok és az értelmi sérültek, valamint a többségi befogadók számára is elérhető egy olyan környezet, ahol figyelnek egymásra, segítik egymást, megpróbálják kívánni, amíg a másik elmondja a mondatát, úgy vitatkoznak, hogy belehelyezkednek a másik gondolkodásába. Ha egy bármilyen szempontból sérült embert a közösség elfogad és komolyan veszi, akkor az a közösség nyer, az a közösség értékesebb válik.

B. I.

■ Kennedy közelről

Robert Dallek *Befejezetlen élet. John F. Kennedy 1917–1963* című életrajzának ropant méretei nemcsak tiszteletet ébresztenek az elvégzett kutatói és írói munka nagysága iránt, hanem olykor kétségeket is bizonyos belső arányait és egynemű tartalmi elemeit illetően. A szerző olyan behatóan vizsgálja hőse legintimebb magánéletét, hogy az időnként már viszolyogtató. Szexuális kalandjainak ismertetésében még aránylag visszafogott (különösen feltűnő ez a Marilyn Monroe-„kapcsolat” esetében, amelyről semmi biztosat nem tudunk meg), de betegségei túlméretezett taglalásakor immár semmi nemű diszkréciót nem ismer: néha az a benyomásunk, mintha nem is életrajzot, hanem patográfiát, nem kórképet, de kórképet adna nekünk. A még névtelen, ismeretlen – helyesebben csak apja neve révén ismert – gyermek és ifjú útkeresését bőségesen tárgyalja, ellenben az elnökiültségről meghökkentően keveset, szinte semmit sem mond. „Kennedy megrövidített elnökségének” alapos, részletes krónikáját olvasva sem mindig látjuk tisztán a fáktól az erdőt. Az Amerikai Egyesült Államok harmincnegyedik elnökét Dallek inkább nagy kezdeményezőnek, mint befejezett életmű létrehozójának mutatja be mind a polgárjogi reformok, mind a lesterelési folyamat tekintetében. Legsúlyosabb hibájának a Kuba elleni, kudarcba fulladt agressziót tartja, legfőbb sikerének pedig azt, hogy 1962 októberében, „a hidegháború negyvenöt évének legveszélyesebb pillanatában” el tudta kerülni a Szovjetunióval való atomkonfliktust. Elismeri a berlini falnál mondott beszéd érdemeit és azt, hogy maga Kennedy joggal

találta ezt az eseményt pályafutása legnagyobb napjának, és „felmenti” a politikus-hadurat ama vád alól, hogy elsősorban ő volt felelős a vietnami háborúért. Idéz egy véleményt, miszerint Kennedy lett volna „az amerikai történelem leginkább túlértékelt közéleti szereplője”, ám patetikus záró szavaiból s egész művéből árad, hogy ő maga inkább azok közé tartozik, akik máig sem tudnak szabadulni a meggyilkolt államférfi karizmájának bűvköréből. (Gabo Kiadó)

MADARÁSZ IMRE

■ Folyóirat-ajánló Iskolakultúra

A folyóirat legutóbbi számát az etikának szentelték a szerkesztők. Nyitásként Jacques Derrida Mit jelent a „tanítani” szó? című esszéjét közlik, amelyhez kapcsolódik Orbán Jolán Derrida tanári hitvallását elemző írása. Ezt követően neves szerzőktől olvashatunk etikátörténeti, kortárs etikai problémákat érintő, az álláspontokat vizsgáló elméleti és kultúrtörténeti összefüggéseket elemző írásokat.

Boros János a XX. század utolsó évtizedeiben zajló tendenciákról szól, amikor „a filozófusok mellett természettudósok, közgazdászok, orvosok, biológusok, politikusok is készítenek éreztet arra, hogy megvitassák, mely helytelen, meddig szabad elmenni...”. Wilhelm Vossenkuhl a XXI. századi etikáról ír, a Harvard Egyetem professzora, Hilary Putnam pedig egy harmadik felvilágosodásról, „amely még nem történt meg, de amely megtörténik majd, és amiért érdemes küzdeni”. Heller Ágnes a rossz, a démoni történetiségét vizsgálja. Az említett témákon kívül azonban

sok más aspektust is vizsgálnak az írások. Maróth Miklós például az iszlám erkölcsfilozófiáját elemzi. –st–

■ Téka

Pethő Sándor vallástörténész mintegy ötven oldalas bevezetőjével jelent meg C. Molnár Emma A nő ezer arca című kötete a Pszichon könyvek sorozatában. A bevezető a nők társadalmi helyzetének alakulásával foglalkozik századokra visszatekintve. Maga a könyv azt vizsgálja, milyen és miként sérült a nők önmagukról való vélekedése annak a XX. századi gondolkodásbeli tendenciának következtében, amely a nemek közötti különbségeket elmosni, tagadni igyekszik. (Akadémiai Kiadó)

Tündérkert virágai címmel Erdélyi gyermekversekből igen szép kiállítású antológia jelent meg Keresztes Dóra illusztrációival, a verseket majdnem ötven költő művei közül válogatva. A jól ismert alkotók, Benedek Elek, Tompa László, Áprily Lajos, Jékely Zoltán, Reményik Sándor, Kányádi Sándor munkái mellett ma élők művei szerepelnek benne. Kiemelkedően szép például Markó Béla Röpülje, röpülj, röpülj és Báb-színház, vagy Ferencz István Hó hull a Hargitán című verse. (Móra Kiadó)

Kamarás István mai meséket írt mai gyerekeknek Betlehembe kéne menni címmel, iskolák, kilencemeletes házak, fővárosi utcák, kereskedelmi plázák világába helyezve a csodás elemeket, a gyerekek szemét, szívét megragadó történeteket. A nagyalakú, remekül gondozott kötetet Kalmár István rajzai díszítik. (Móra Kiadó)

CS. M.